

СЕКЦІЯ 2

Обліково-аналітичне забезпечення звітності підприємств як основи для прийняття управлінських рішень на мікро- та макрорівнях

УДК 657

Гнедіна К.В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
Голенок А.О., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ «ДЕЛЬФІ»

Ключові слова: метод «Дельфі»; управлінське рішення; процес управління; оцінка.

Процес управління передбачає необхідність вибору керівниками різних рівнів та підрозділів певних рішень серед альтернативних варіантів. Прийняття управлінських рішень є досить складною процедурою у діяльності керівника, від якої залежать результати діяльності. Процес прийняття рішень ускладнюється неточністю результатів прогнозування, нестабільністю поточної ситуації та появою нових загроз в умовах воєнного часу. У зв'язку з цим підлягають перегляду підходи до прийняття управлінських рішень та набуває особливої актуальності застосування новачійних методів та підходів, які мають обиратися раціонально.

Кожне управлінське рішення, яке приймається керівником пов'язане з процесом вибору, який робиться з метою вирішення певної проблеми [1]. Рішення, які приймаються на підприємстві можуть стосуватися різних сфер діяльності, управління різноманітними видами ресурсів. Сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність застосування таких методів прийняття рішень, які б надавали найбільш ефективне рішення за мінімальних витрат фінансових ресурсів та часу.

Процес прийняття рішення передбачає не тільки можливість вибору кращого варіанту, але й вимагає розгляду та оцінки альтернатив [2]. При цьому важливо розглянути різні альтернативні сценарії розвитку подій, які будуть наслідком прийнятого рішення (зокрема, оптимістичний, песимістичний сценарії), а також визначити критерії оцінювання альтернатив, враховуючи різні аспекти діяльності підприємства. Процес прийняття рішень є багатоетапним процесом та важливим завданням відділу управління або тих посадових осіб, на яких покладено прийняття рішення. В умовах сучасних викликів керівникам доводиться приймати рішення у нестандартних та форс-мажорних ситуаціях. Слід зважати на те, що наслідки прийняття рішень можуть бути позитивними з економічної точки зору, але нести екологічні збитки. Тому потрібно враховувати, що система критеріїв для оцінювання альтернатив має бути комплексною.

Процес прийняття рішень характеризується такими компонентами, як: індивідуальність осіб, які приймають рішення; інформація, яка є необхідною для прийняття управлінських рішень; методи їх прийняття [3]. Але основа процесу прийняття рішень має відношення до вибору альтернативи [4]. Для реалізації цього вибору важливо врахувати думки різних експертів.

Одним з найбільш поширених та відомих методів прийняття рішень є метод «Дельфі». Велика кількість підприємств та організацій використовують метод «Дельфі» на практиці з метою прогнозування подій у майбутньому. Експерти з управлінського обліку та управління в цілому високо оцінюють ефективність цього методу, оскільки він дозволяє дійти згоди та забезпечити відповідність за низкою встановлених вимог до рішення. Цей метод не передбачає загальних обговорень, що дозволяє знизити вплив таких психологічних факторів, як: дотримання суджень більшості аудиторії, необхідність приєднання до думок авторитетних спеціалістів, небажання відмовитися від раніше висловлених думок [5]. Сутність цього методу полягає в тому, що експерти висловлюють думку та обґрунтовують свою точку зору, на кожному наступному етапі опитування учасникам надається уточнена інформація щодо висловлених думок, яку одержують в результаті розрахунку збігу думок за

раніше виконаними етапами роботи, процес продовжується до майже повного збігу думок, після цього фіксуються ті думки, які не збігаються [6]. Загальний підхід базується на серії раундів, при цьому зберігається анонімність експертних груп та створюються передумови для досягнення консенсусу [7].

При застосуванні методу «Дельфі» важливо раціонально обирати експертів та організувати процес анкетування. Зокрема, фасилітатор обирає групу експертів з досвідом та знаннями, дотичними до питання, що досліджується, надсилає їм анкету з інструкціями щодо висловлення думки стосовно цих питань, групує коментарі з повернутих анкет та надсилає копії кожному учаснику опитування разом з можливістю коментувати, а також приймає рішення щодо доцільності проведення подальших раундів. Процес може повторюватися кілька разів, доки не буде досягнуто загального відчуття консенсусу [8].

Перевагами такого підходу до прийняття управлінських рішень є незалежність мислення та генерування унікальних ідей, анонімність думки експертів, гнучкий підхід до збору думок, врахування думок кожного учасника, можливість переоцінки власної думки, нівелювання певного психологічного тиску при прийнятті рішень, оперативна обробка даних, формування прогнозів та прискорення прийняття рішення. Також цей метод є зручним у застосуванні в умовах дистанційної роботи, коли не потрібно обговорювати рішення в колективі безпосередньо на робочих місцях. У той же час існують певні недоліки цього методу, пов'язані з неузгодженістю точок зору щодо рівня консенсусу, обмеження, пов'язані з якістю доказів та інформації, на яких базується думка експертів, ймовірність похибки у прогнозах при застосуванні методу у тих сферах, де має місце високий рівень невизначеності, високі витрати часу.

Отже, метод «Дельфі» застосовується в процесі прийняття управлінських рішень на зарубіжних та вітчизняних підприємствах і постійно вдосконалюється. Використання цього методу дозволяє ефективно прогнозувати події і приймати своєчасні та раціональні рішення, оцінюючи рівень ймовірності настання ризиків, потенційні втрати підприємства, прогнозований рівень витрат. Цей підхід дозволяє приймати більш релевантне та ефективне рішення, ніж рішення, прийняте однією людиною, а також робити більш точні та надійні прогнози.

Список використаних джерел: 1. *Боровик М.В.* Управлінські рішення: конспект лекцій. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 81 с. 2. *Скібіцька Л.І., Скібіцький О.М.* Менеджмент. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 416 с. 3. *Ковшиова І., Романченко Т.* Оптимізація прийняття управлінського рішення на підприємстві. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2014. № 2. С. 95–100. 4. *Петруня Ю.Є., Літовченко Б.В., Пасічник Т.О.* Прийняття управлінських рішень: навчальний посібник. 3-тє видання, перероблене і доповнене. Дніпропетровськ, 2015. 209 с. 5. *Вступ до політичної аналітики: навч. посіб./Авт. кол.: С.О. Телешун, О.Р. Титаренко, І.В. Рейтерович, С.І. Вировий; За заг. ред. С.О. Телешуна.* К.: Вид-во НАДУ, 2006. 189 с. 6. *Телешун С.О., Рейтерович І.В.* Інформаційно-аналітична діяльність в державному управлінні: навч.-метод. матеріали. К.: НАДУ, 2013. 36 с. 7. *What are Delphi studies?* URL: <https://ebn.bmj.com/content/23/3/68#ref-5> 8. *Delphi Method Forecasting: Definition and How It's Used.* URL: <https://www.investopedia.com/terms/d/delphi-method.asp>

УДК 657.1:004+65.012.8:33

Наконечна Н.В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку

Хоманський Н.Р., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна

СТРАХОВЕ ШАХРАЙСТВО ТА ПРАКТИКА ЙОГО УНИКНЕННЯ

Ключові слова: страхування, страхове шахрайство, страховий ринок.

Страхування є перспективним, але складним видом діяльності. Однак розвитку страхового ринку заважає багато факторів, зокрема, страхове шахрайство. Цей термін означає вчинення певних дій або умисне приховування інформації з метою вигоди учасника обману або третьої сторони.